

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Θεατρικών Σπουδών
Τηλ. επικοινωνίας: 2107277922, 6932588538

Αθήνα, 8 Νοεμβρίου 2018

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Θέμα: Πορίσματα συνεδρίου για τις Τέχνες στο Ελληνικό Σχολείο*

Ολοκληρώθηκε με εξαιρετική επιτυχία το Συνέδριο «Οι Τέχνες στο Ελληνικό Σχολείο. Παρόν και Μέλλον», οι εργασίες του οποίου τελούσαν υπό την Αιγίδα της ΑΕ Προέδρου της Δημοκρατίας, κ. Προκοπίου Παυλοπούλου. Το Συνέδριο διοργανώθηκε από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με τη σύμπραξη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και των αδελφών Τμημάτων από άλλα Πανεπιστήμια της χώρας. Συγκεκριμένα: την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, το Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και με την υποστήριξη και τη συνεργασία του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας, ενώ το στήριξαν με την παρουσία τους οι Πρόεδροι των Τμημάτων Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών και του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Όλα τα Πρακτικά με τις εισηγήσεις θα δημοσιευθούν σε ειδικό τόμο, ενώ το υλικό των εργαστηρίων θα αναρτηθεί στον ιστότοπο του Συνεδρίου.

Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε από τις 11.10.2018 έως τις 13.10.2018 στη Φιλοσοφική Σχολή του ΕΚΠΑ (με ταυτόχρονες συνεδρίες και εργαστήρια σε δεκαπέντε αίθουσες και αμφιθέατρα) και χαρακτηρίστηκε από την πρωτοφανή προσέλευση χιλίων συνέδρων (εκ των οποίων τετρακόσιοι ομιλητές) και το πλήθος των ενδιαφερομένων επισκεπτών και φορέων, εκπαιδευτικών και καλλιτεχνών. Το σύνολο δε των εθελοντών φοιτητών ξεπέρασε τους εκατό.

Ολόπλευρη μάθηση

Κατά την καταληκτική συνεδρία εκτιμήθηκε ομόφωνα η ανάγκη κάλυψης και επέκτασης της Καλλιτεχνικής Παιδείας στην εκπαιδευτική πράξη. Ακόμη, υπογραμμίστηκε ότι το Θέατρο, η Μουσική, τα Εικαστικά, ο Χορός και ο Κινηματογράφος στο Ελληνικό Σχολείο συντείνουν στην ολόπλευρη διάπλαση των παιδιών και των εφήβων που φοιτούν στα σχολεία της πατρίδας μας. Παράλληλα, επισημάνθηκε η ανάγκη για διάχυση των αισθητικών δράσεων και προσεγγίσεων σε όλο το σχολικό πρόγραμμα, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που μπορούν να προσφέρουν οι Τέχνες στον εμπλουτισμό της μαθησιακής διαδικασίας. Μια τέτοια προσέγγιση αντιμετωπίζει τις Τέχνες ως μοχλό μάθησης για κάθε γνώση που τα παιδιά διδάσκονται στο σχολείο. Είναι γνωστό ότι σε όλες τις ανεπτυγμένες αλλά και σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες οι Τέχνες έχουν εξέχουσα παρουσία στα αναλυτικά προγράμματα των σχολείων, διότι συμβάλλουν δραστικά στον εμπλουτισμό της επικοινωνίας, της ολόπλευρης μάθησης, της αισθητικής καλλιέργειας, της ενσυναίσθησης, της

* Το κείμενο εστάλη ως επιστολή στον Υπουργό Παιδείας κύριο Κ. Γαβρόγλου.

αυτενέργειας, της συλλογικότητας, της ανάπτυξης της δημιουργικότητας και της δημοκρατικής λειτουργίας.

Ειδικότερα, η καλλιτεχνική εκπαίδευση στοχεύει στη διερεύνηση των τρόπων μέσω των οποίων το άτομο εκφράζει την εμπειρία του στον κόσμο που ζει, ένα μεταμοντέρνο, πολιτισμικά πλουραλιστικό κόσμο, καθώς και στην ανάπτυξη της ικανότητάς του να αποκωδικοποιεί τα νοήματα που ενσωματώνουν και μεταδίδουν οι διάφορες μορφές τέχνης. Η εξοικείωση με την αισθητηριακή αντίληψη αλλά και την πρόσληψη της τέχνης προϋποθέτει την αισθητική, ενσυναισθητική και βιωματική εμπειρία του σώματος.

Διαχείριση κρίσιμων ζητημάτων

Στα σχολεία της χώρας μας, οι Τέχνες έχουν μακρά παράδοση. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι, ήδη από τη σύσταση του Ελληνικού κράτους, οι εκπαιδευτικοί (με τις δυνάμεις τους και χωρίς ιδιαίτερες, τότε, ειδικεύσεις) αντιλαμβανόμενοι την παιδαγωγική σημασία και την πολυδιάστατη αξία των Τεχνών στο ελληνικό σχολείο τις ανέδειξαν και τις ενσωμάτωσαν συστηματικά στην εκπαιδευτική πράξη.

Έκτοτε, όσες μεταρρυθμιστικές/προοδευτικές προσπάθειες καταβλήθηκαν, με εμπνευστές πρωτοπόρους παιδαγωγούς (π.χ. Κουντουράς, Δελμούζος, Γληνός, Κριαράς κ.ά.) οι οποίοι διαμόρφωσαν και στα «καθ' ημάς» τα πιο προοδευτικά, παγκοσμίως, συστήματα Παιδαγωγικής, ανέδειξαν την κοινή πεποίθηση ότι οι τέχνες οφείλουν να έχουν ιδιαίτερη και εξέχουσα θέση στο ελληνικό σχολείο.

Σήμερα, οι Τέχνες έχουν θεσμική υπόσταση στο αναλυτικό πρόγραμμα. Ωστόσο, αυτό δεν αρκεί και δεν ανταποκρίνεται στις αυξανόμενες απαιτήσεις της ελληνικής πραγματικότητας και, επομένως, προκύπτει η ανάγκη της επέκτασής τους προκειμένου να αναδειχθούν ως πολύπλευρα, σύγχρονα μέσα στην ολόενα και πιο απαιτητική εκπαιδευτική διαδικασία. Στην εποχή μας πλήθος κρίσιμων θεμάτων, όπως η ραγδαία μεταβολή των οικονομικών συνθηκών στην οικογένεια, ζητήματα περιβαλλοντικών μεταβολών, κοινωνικοποίησης, φύλου, σεξουαλικότητας, εκφοβισμού, ρατσισμού, εθνικισμού, ταξικών, κοινωνικών και εν γένει διακρίσεων και διαχωρισμών, απαιτούν ιδιαίτερη διαχείριση την οποία οι τέχνες μπορούν να προσφέρουν στην εκπαίδευση των μαθητών/τριών.

Προτάσεις και καινοτόμες πρακτικές

Στο Συνέδριο συμμετείχαν εκατοντάδες εξειδικευμένοι εκπαιδευτικοί όλων των Τεχνών οι οποίοι κατέθεσαν εξαιρετικές προτάσεις διδασκαλίας, είτε με τη μορφή εισήγησης είτε με τη μορφή εργαστηρίου, γεγονός που κατέδειξε τη συστηματική εργασία που γίνεται ήδη στα σχολεία της χώρας, παρά τις εγγενείς δυσκολίες που εδράζονται κυρίως στον περιορισμένο χρόνο που αυτές κατέχουν στο ημερήσιο και εβδομαδιαίο πρόγραμμα όλων των βαθμίδων. Παραστάσεις, συναυλίες, εκθέσεις, κινηματογραφικές ταινίες, καινοτόμες πρακτικές, αλλά και πλήθος εξωδιδασκικών κοινωνικών παρεμβάσεων και δημιουργικών δράσεων στην ευρύτερη κοινότητα στήνονται και παρουσιάζονται χάρη στο αίσθημα ευθύνης και αποστολής των εκπαιδευτικών και στη διάθεση της εκάστοτε εκπαιδευτικής μονάδας να διαθέσει χρόνο από τα άλλα μαθήματα ή τον χώρο του σχολείου εκτός σχολικών ωρών. Αναδείχθηκε, επομένως, επιτακτικά η ανάγκη της ενίσχυσης των Τεχνών σε χρόνο αλλά και σε εξειδικευμένο προσωπικό σε όλες τις τάξεις, όλων των σχολικών βαθμίδων, στα Γενικά και στα Ειδικά Σχολεία, και για όλες τις Τέχνες. Επιπλέον, από πολλές εισηγήσεις και εργαστηριακές προτάσεις, τονίστηκε η σημασία της συνέργειας, τόσο μεταξύ των ειδικοτήτων της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, όσο και μεταξύ των τεχνών και των γνωστικών αντικειμένων Γενικής Παιδείας, όπου, πραγματικά, το αισθητικό πεδίο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ως μοναδική ευκαιρία σύμπραξης των γνωστικών και των συναισθηματικών λειτουργιών των μαθητών. Ωστόσο, η ένταξη της συνέργειας στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθίσταται δυσχερής, καθώς οι εκπαιδευτικοί των καλλιτεχνικών ειδικοτήτων (θεατρολόγοι, μουσικοί, εικαστικοί κ.λπ.) μοιράζουν τον διδακτικό χρόνο τους σε πολλές σχολικές μονάδες και επίσης η έννοια της συνεργασίας απουσιάζει από τα Προγράμματα Σπουδών, αλλά και από την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Διακριτικά γνωστικά αντικείμενα

Αναλυτικά, οι Τέχνες στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, σήμερα, έχουν ως εξής: Τα Εικαστικά και η Μουσική, ως τα παλαιότερα διδασκόμενα μαθήματα, διδάσκονται στις περισσότερες τάξεις, με δεδομένη όμως την ανεπάρκεια του χρόνου καθώς και τις ελλείψεις σε κατάλληλη εργαστηριακή και υλικοτεχνική υποδομή. Το Θέατρο διδάσκεται ως «Θεατρική Αγωγή» έως την Δ΄ Δημοτικού και κατόπιν στο Γενικό Λύκειο ως δίωρο επιλεγόμενο μάθημα με την ονομασία «Στοιχεία Θεατρολογίας». Το δημοφιλές, αν και προαιρετικό, αυτό μάθημα για το Θέατρο έρχεται να καλύψει ένα κενό του Ωρολογίου Προγράμματος πέντε ετών! Αντίθετα, ο Χορός και ο Κινηματογράφος απουσιάζουν από τα Σχολεία Γενικής και Ειδικής Παιδείας, ενώ διδάσκονται στα έξι Καλλιτεχνικά Σχολεία της χώρας μας. Ειδικότερα ο Χορός, ως η τέχνη που χρησιμοποιεί το σώμα ως μέσον επικοινωνίας και αναπτύσσει ανάλογα με το πλαίσιο, τόσο την τεχνική όσο και την καλλιτεχνική και την εκφραστική δεξιότητα του ατόμου, μέσω της κιναισθητικής του εμπειρίας, αποτελεί αναγκαιότητα, όπως και ο Κινηματογράφος, ο οποίος καλλιεργεί τον οπτικοακουστικό εγγραμματισμό. Μάλιστα, η αύξηση των Καλλιτεχνικών και Μουσικών Σχολείων τα τελευταία χρόνια καταδεικνύει την αναγκαιότητα της εφαρμογής των Τεχνών στο σχολείο και υπαγορεύει την περαιτέρω πλαισίωση και αύξηση του αριθμού τους.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι τα τρία καλλιτεχνικά μαθήματα, Θέατρο-Μουσική-Εικαστικά, συχνά διδάσκονται από εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων, με συνέπεια να υποβαθμίζεται η αυτονομία και η σημασία τους ως διακριτά γνωστικά αντικείμενα. Πιο συγκεκριμένα, οι πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις παραγνωρίζουν τα ιδιαίτερα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά της κάθε Τέχνης, επιτρέποντας σε εκπαιδευτικούς χωρίς γνώσεις ειδικής διδακτικής, και σε ορισμένες περιπτώσεις χωρίς καν βασικές γνώσεις του αντικειμένου, να διδάξουν τα παραπάνω τρία μαθήματα.

Ακαδημαϊκή και παιδαγωγική επάρκεια

Συμπερασματικά, στις συνεδρίες και τις συζητήσεις αναδείχθηκε η σημασία καθώς και οι δυνατότητες που προσφέρουν οι Τέχνες για μια σύγχρονη δημοκρατική και πλουραλιστική εκπαίδευση με μέλλον και προοπτική όχι μόνο στα αστικά κέντρα αλλά και στην ελληνική περιφέρεια. Μια εκπαίδευση η οποία έχει στο επίκεντρο τον μαθητή/τρια-δημιουργό και μελλοντικό πολίτη. Επισημάνθηκε με πολλούς τρόπους ότι η ουσιαστική και αποτελεσματική διδασκαλία των Τεχνών, η οποία θα αποφέρει όλα τα οφέλη που προαναφέρθηκαν, μπορεί να προκύψει μόνο από εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς-αποφοίτους των Πανεπιστημιακών Τμημάτων (Μουσικών Σπουδών, Θεατρικών Σπουδών και ΑΣΚΤ) οι οποίοι διαθέτουν επαρκή ακαδημαϊκή και επιστημονική κατάρτιση και ειδική παιδαγωγική επάρκεια. Τα αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των Σχολών μας επιβεβαιώνουν και την ειδική πρακτική τους κατάρτιση, πέρα από την άρτια θεωρητική.

Εκτιμούμε ότι όλα τα παραπάνω πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους υπεύθυνους φορείς και ιδιαίτερος το αρμόδιο Υπουργείο, υπό την ευθύνη και τον έλεγχο του οποίου τελεί η εκπαιδευτική οντότητα και η μελλοντική προοπτική της Παιδείας στην πατρίδα μας.

Τα 34 μέλη της οργανωτικής και της επιστημονικής επιτροπής του Συνεδρίου, πανεπιστημιακοί, ερευνητές και καλλιτέχνες.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Ιωσήφ Βιβιλάκης, καθηγητής, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ

Αντιπρόεδρος

Ανδρέας Ιωαννίδης, καθηγητής, ΑΣΚΤ

Γραμματέας

Ευανθία Στιβανάκη, αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ

Ειδική Γραμματέας-Ταμίας

Ίλια Λακίδου, μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ

Μέλη

- Μηνάς Ι. Αλεξιάδης, καθηγητής, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Λίλυ Αλεξιάδου, μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Μιχαέλα Αντωνίου, μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Μενέλαος Καραντζάς, υποψ. διδάκτωρ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Τάσος Κολυδάς, μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Ελένη Πατάζογλου, αναπλ. καθηγήτρια, Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Σμαράγδα Χρυσοστόμου, καθηγήτρια, Τμήμα Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ

Μέλη

- Χριστίνα Αναγνωστοπούλου, αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Βίκτωρ Αρδίτης, καθηγητής, Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ
- Ειρήνη Γιαννημάρα, μέλος ΕΔΙΠ, ΑΣΚΤ
- Χριστίνα Ζώνιου, μέλος ΕΕΠ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
- Δηώ Καγγελάρη, επίκουρη καθηγήτρια, Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ
- Ελένη Καραμαλέγκου, καθηγήτρια, Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής ΕΚΠΑ
- Δημοσθένης Κοκκινίδης, ομότιμος καθηγητής, ΑΣΚΤ
- Τάσος Κολυδάς, μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Άλκηστις Κοντογιάννη, ομότιμη καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
- Κλεοπάτρα Μουρσελά, εκπαιδευτικός - εικαστικός, Συντονίστρια Μονάδας Τέχνης - Εισηγήτρια στο πεδίο των Εικαστικών ΙΕΠ
- Χαρά Μπακονικόλα-Γεωργοπούλου, ομότιμη καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Φανή Μυρωνάκη, Δρ ΕΚΠΑ, εκπαιδευτικός ΠΕ70, Μονάδα Τέχνης - Εισηγήτρια στο πεδίο του Θεάτρου ΙΕΠ
- Νικηφόρος Παπανδρέου, ομότιμος καθηγητής, Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ
- Ιάκωβος Ποταμιάνος, καθηγητής, πρόεδρος Τμήματος Θεάτρου ΑΠΘ
- Βάλτερ Πούχνερ, ομότιμος καθηγητής, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Κάτια Σαβράμη, επίκουρη καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών
- Τιτίκα Σάλλα, ομότιμη καθηγήτρια, ΑΣΚΤ
- Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου, καθηγήτρια, Πρόεδρος Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Άννα Ταμπάκη, καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Αγγελική Τριανταφυλλάκη, ερευνήτρια και συνεργάτης, Τμήμα Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Άννα Τσίχλη, μέλος ΕΕΠ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
- Κλειώ Φανουράκη, επίκουρη καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ
- Γιώργος Χαρβαλιάς, καθηγητής ΑΣΚΤ

Ιστοσελίδες Συνεδρίου

<http://texnes-ellinikosxoleio.uoa.gr>

<https://www.facebook.com/texnesellinikosxoleio/>

mail: texnes_xoleio@theatre.uoa.gr / τηλ. 6932588538 (Ίλια Λακίδου)